

Stedsnavn i Leinstrandmarka

Av Harald Lauglo

Leinstrandmarka defineres her som marka som tilhører gamle Leinstrand kommune, fra 1. januar 1964 en del av Trondheim kommune. Den er begrenset i sør av Ringvålveien, i øst av Kongsveien, i nord av Leirsjøvassdraget og i vest av en linje omtrent fra Bjørktjøna sørover via Skogstadkjølen. I vest grenser den til Bynesmarka og i nord til Trondheim kommunes eiendom langs Leirsjøene. Området er et flittig benyttet tur-område for Trondheims befolkning, og her skal det orienteres om en del interessante stedsnavn i denne delen av marka.

Østre del

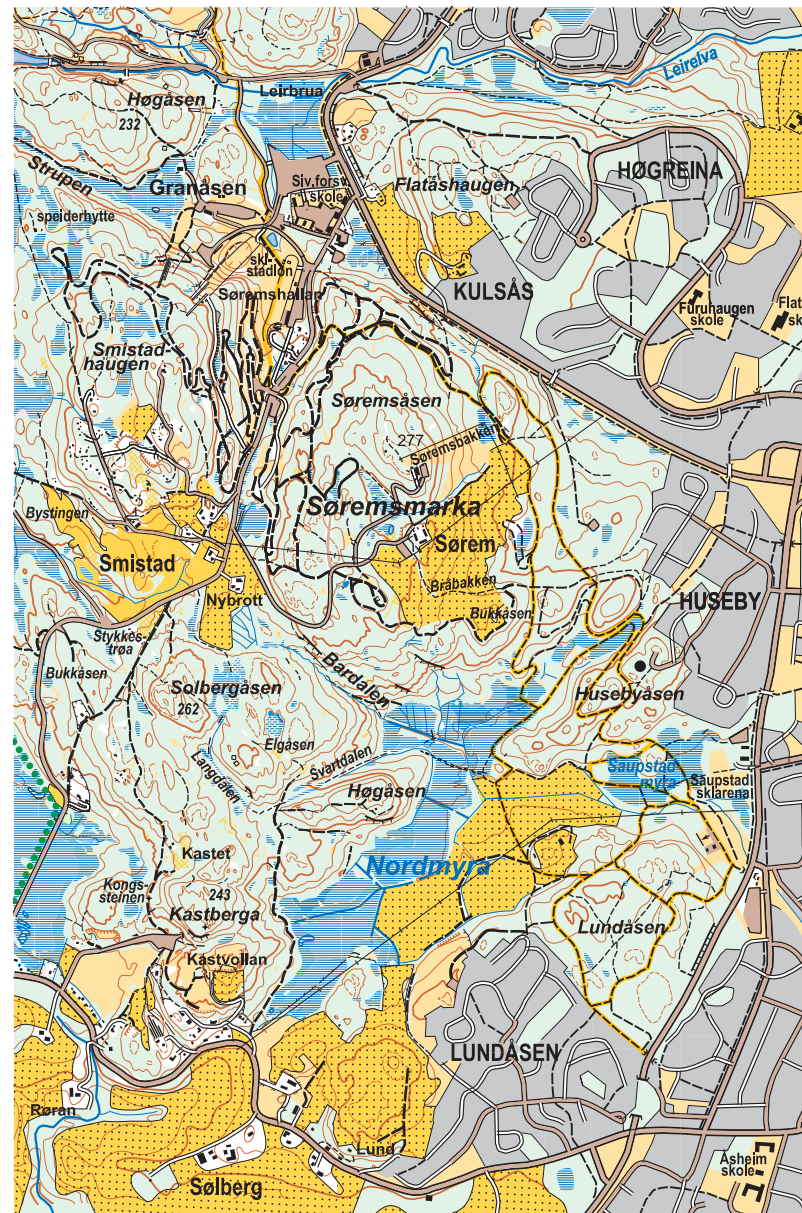
Begynner vi i øst, støter vi først på *Lundåsen* som navn. Navnet har åsen fått etter gårdsnavnet Lund som ligger sør for åsen. *Saupstadmyra* viser at vi her er over i utmarka til gården Saupstad, som den kjente navneforsker professor O. Rygh mente enten kan forklares av "saup" (kjernemelk) eller av et

elvenavn/bekknavn dannet av ordstammen "supa". Her ligger *Saupstad skiarena*. Her var Trondhjems Skytterlags skytebane til slutten av 1960-årene. Nord for skianlegget er vi over i *Husebyåsen*, vest for gården Huseby. Vest for Lundåsen ligger *Nordmyra* som nå delvis er dyrket opp og hvor det er bygd fellesfjøs. I øvre kant av myra finner vi daler og åser som bærer lettforståelige navn ut fra sin beliggenhet: *Høgåsen*, *Svartdalen* og *Bardalen*. Oppe i Søremsmarka ligger Bråbakken, navngitt til VM på ski i 1997 som en gest til skiløperen Oddvar Brå. I VM-løypene finner vi ellers flere navn som oppsto i 1997 og som ærer gamle skihelter: *Myrmoen*, *Stensheimlia* osv. Gårdsnavnet *Sørem* forklarer Rygh som sørheimen og det er enestående nordenfjells, men finnes flere steder på Østlandet. I utmarka til gården ligger *Gruvdalen* hvor man en tid forsøkte å utvinne kopperkis.

Granåsen er kjent VM-anlegg med hoppbakker. Ved dagens langrennsstasjon lå den gamle gården *Søremshallan*, og under dagens hoppbakker lå, før utbygginga, *Hallantjøna*. Turløypa går fra den store parkeringsplassen og sør for *Høgåsen* (med mindre hoppbakke). Gårdsnavnet *Nybrott* på Smistad forteller om bureisningsbruk fra først på 1900-tallet. Til myra sør for Nybrott kommer skiløypa fra Nordmyra opp via Langdalen som en forlengelse av Svartdalen. Nederst i *Langdalen* ligger noen små myrer kalt *Skråppåmyrene*. I *Elgåsen* er det tett skog og mange muligheter for å stikke seg bort for skogens konge.

Innover Litt-Leirsjøen mot Bynesmarka.
Foto: Erik Stabell

Solbergåsen har navn etter gårdsnavnet Solberg som ligger fritt, åpent og solrikt mot sør. Vest for Solbergåsen ligger *Bukkåsen* (mulig tidligere beitemark for geiter) med

Stykkestrøa (sannsynligvis husmannsplass). Teignavnet *Kjekkelstykket* forteller om et konfliktfylt område i gamle dager mellom gårdene Solberg og Smistad.

Kastet, Kastberga og Kastvollen er interessante navn. Kastet som stedsnavn bærer på mange myter, her var det mørk skog og navnet er forsøkt forklart med at man her måtte kaste pinner foran seg på veien for å holde skrømt og onde makter unna. Noen har også tolket navnet som et sammenligningsnavn, da kastet er en fremspringende del av en peis. Ved Kastvollen, sør på dagens parkeringsplass for Sivildforsvaret, møttes de gamle kongeveiene fra Orkdalen og Gauldalen. Dette var altså gamle dagers "Klettkryst". Fra parkeringsplassen kan du lett følge den gamle hulveien/kongeveien nordover og finne et åpent berg midt i veien. Dette kalles *Kongesteinen*. Bernhard Solberg som var født i Kastet i 1881, fortalte at denne steinen ble pyntet med bar hver St. Hans-kveld i hans barndom, uvisst av hvilken grunn.

Skiløypa sørøver forbi Sølvsakkeltjønna mot Kåttatjønna og Storsætermyra.
Foto: Erik Stabell

Midtre del

Gårdsnavnet *Smistad* kan kanskje komme av "smie" i følge Rygh, og at det ble utvinnet myrmalm her. Folketradisjonen sier at det holdt til en smed her før gården ble ryddet. På høyden nord for gården lå det to husmannsplasser, kalt *Attpå* og *Frampå*. De ble navngitt slik for å kunne skille de to Kari-ene som midt på 1800-tallet bebodde hver sin plass. Vi kan følge dagens Pilegrimsled over åsen, forbi Speiderhytta og gammel veglei helt til Leirsjøen; eller ta veien opp *Strupen* (sammenligningsnavn) og gå nord for *Ratåsen* og passere *Sølvsakkeltjønna* (ifølge et gammelt sagn navngitt etter at en småkonge fra Byneset kjørte seg gjennom isen her). *Ratåsstrypet* (sammenligningsnavn) fører oss ned til *Skjefstadbukta* og viser at gården *Skjefstad* (navn muligens etter gammelt mannsnavn) hadde skogeiendommer ned hit. Eiendommer helt til Leirsjøvassdraget sikret kvernrett i elva. Et framstikkende nes i Leirsjøen er ut fra sin form kalt *Gibraltar*.

Leiråsen er med sine 302 m.o.h. høyeste punkt i Leinstrandmarka. Her ligger bevertingsstedet *Rønningen* (eg. rydningen, åpen plass i skogen). Stedet var tidligere seter under gården *Busklein*. Lenger øst ligger *Rognåsen*,

Kåttatjønna og *Lokmyran* (myr med flere pytter, loker). Sør for veien inn til *Rønningen* ligger flere tufter etter gamle setrer. Disse er i ferd med å gro igjen, men er du heldig kan du ennå finne restene etter både *Jelleinvollen*,

Rørvollen og Flåtavollen, som tilhørte henholdsvis gårdene Jellein, Røran og sannsynligvis Skjetlein-Flotten. *Skjefstadsætra* er i dag bebygd med hytte. Her lå den gamle setra nedenfor dagens hytte. Og nordvest for denne setra lå *Moslinggårdsvollen*.

Skardberget har et naturlig skar som skiller de to toppene, derav navnet. Sør for dette berget vitner Vargrekstret om at det her var naturlig trekk for ulven i gamle dager. *Jelleintjøna*, *Jelleintrøa* og *Trømoen* har igjen sitt utspring i gårdsnavnet Jellein (jarls-leinar) på samme måte som Rørmyra opprinnelig tilhørte gården Røran. Det har ikke noe med rør i myra å gjøre. Gårdsnavnet betyr rand eller kant ifølge Rygh. Den kjente vertinna Ingeborg som regjerte i Grønlia ved Skjellbreia i mange år, ble født på Jelleintrøa.

På *Hestsjøen* var det lenge tradisjon med travkjøring. Dette fikk en brå og tragisk slutt i 1962 da to traktorkjørerere gikk gjennom isen og mistet livet ved brøyting av banen. En

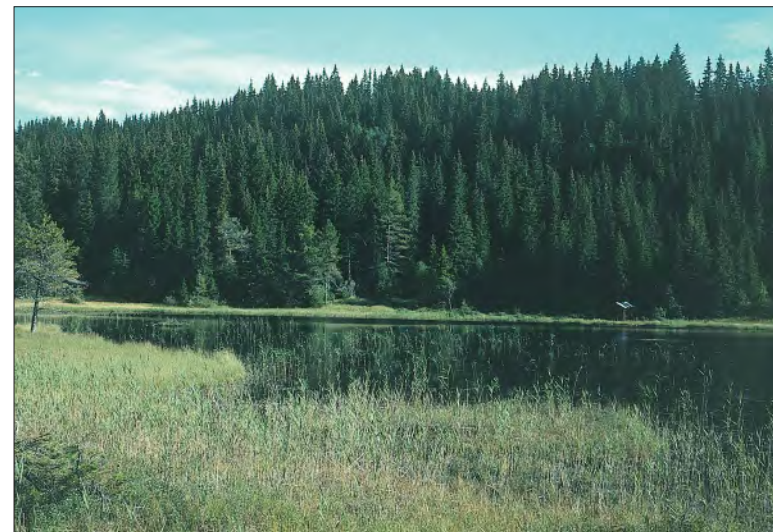
Rønningen sett fra Langmyra nede ved Buskleinbekken. Foto: Erik Stabell

Demningen i Stor-Leirsjøen som i 2005 fikk gangbru over overløpet. Foto: Erik Stabell

mulig forklaring på navnet kan ellers være at det har vært beiteområde for hester ved sjøen, men en gammel skrivemåte som "Hesjesjøberget" kan også bety at det kan ha sin opprinnelse fra hesjer. Vest for Hestsjøen ligger *Rottåsen*, og går vi nordover herfra finner vi *Buskleinbekken* (etter gårdsnavnet Busklein, av biskopleinar) med *Bekkrokan* og *Vadet* der bekken er grunnest. Bekken nedover til Hestsjøen er derfor kalt *Vadbekken*. Her er

Svartvatnet innunder Leiråsen. Foto: Erik Stabell

også vitnesbyrd om tidligere setring i form av *Storsætermyra*, *Litlsætermyra* og *Gammelvollen*. Sør på Storsætermyra ble det drevet torvstikk, og her sto et torvhus helt fram til slutten av 1980-årene.

Vestre del

Midt oppe i *Skardsleitet* (navn etter naturformasjonen) går en sti mot nord forbi et par hytter opp til ei myr sør for *Gurumyra* (sannsynligvis navngitt etter kvinnenavnet). Denne stien er det som kalles *Bjønntien* (på dagens Bymarkkart er navnet feilaktig markert på stien under *Vasslibergene*). Stien vitner om at det her vandret en bamse en gang i fordums tider. Øverst i *Skardsleitet*, like ved en utskåret trefigur laget av Ole Norvik, går en tydelig sti mot nord opp *Raudbakken*, et navn som antagelig kommer av jernholdig myrvann. Navnet *Sæteråsen* vitner igjen om setring uten at det her er funnet konkrete spor etter seterdrift. Lenger nord, over *Brumyra*, kan vi finne vollene etter *Leinsætra*.

Vannet *Vellikvatn* har en første del som kan bety innvidd til, men er ikke lett å tolke. Fra nordenden går *Slåttamyra* bort til *Svartvatnet*. Ivar Leintrø f. 1878 mintes godt at det ble slått gras her på myra og at det sto både løe og

torvhus der. *Avlingshaugen* og *Stabbursmyra* forteller også om aktiv bruk av utmarka før i tida. Merket mot *Bynesmarka* finner vi ved *Marstein* (som rett og slett betyr markstein, merkesstein).

Helt sør på *Stabbursmyra* er det på et gammelt kart fra 1896, som for øvrig henger i Grønlia, anført navnet *Hestkneppen*. Her møttes gamle kjøreveier over skogen fra *Byneset* og fra *Lauglo/Ringvål*, og det var vel en naturlig plass for hestene å knekke til hverandre når de kom ut på den åpne myra. Men på gamle kart har jeg også funnet skrivemåten *Hestknekken*, som gir assosiasjoner til den tunge bakken opp til myra.

Innunder *Vassliberga* ligger *Ringvålmarka* (av gårdsnavnet *Ringvål*) med *Ringvålsholet* som igjen fører oss ned til *Lauglovatnet* (av gårdsnavnet *Lauglo*). Mulig forklaring av sistnevnte navn er at lo kan bety slette og første del kan hensepeile til tingsted, jfr. gamle skrivemåter som *Lovlo* og *Lagarloar*. Fra *Lauglovatnet* renner *Vadbekken* mot sør og ned i *Gaula*. Ved *Skogly* ligger *Ringvål skiarena* med parkeringsplass og som naturlig innfartsport til marka for turfolk sørfra.

Myrnavnene *Storgrasmyra*, *Raudmyra*, *Aunmyra*, *Våttåmyra* og *Klovningmyra* er lettforklarlige. Navnet *Kalvkinnsmyra* har mer usikker opprinnelse. Dette kan være et

sammenligningsnavn ut fra formen på myra eller det kan være avledning ut fra kalvskinn. Nord for denne myra ligger for øvrig *Ørnfuruåsen*. Lenger øst ligger en ås kalt

På gården *Skogly* helt nede ved *Ringvål* var det bevertningssted fram til 1980-tallet. Foto: Erik Stabell

Sæteråsen hvor det er naturlig at gården *Lauglo* har hatt seter. Men husrester finnes ikke. Myra mellom *Raumyra* og *Vellikvatn* er oftest omtalt som *Sæteråsmyra*. På *Våtten* var det varde som i gamle dager varslet ufred. Sør for *Våtten* og nær *Bynesveien* er et frem-spring kalt *Prekstolen* og et annet lenger sør *Sjåframberget*. Ved *Tytlynghaugen* litt lenger nord var det nok gode tyttebærforekomster.

Sør for *Lauglovatnet* finner vi stedsnavnet *Kolbotnan* som vitner om tidligere tiders utvinning av trekull. Nederst i *Sagbekken* finner vi restene av ei gammel gårdssag under gården *Lauglo*. Opprinnelsen til navnet *Purkhusaugen* sør for bekken er ukjent lokalt. Her finnes heller ingen husrester. Avledning ut fra verbet å porke, dvs. å sove, er i hvert fall mer trolig enn at det her skulle vært tilholdssted for grisepurker. Den markerte åsen sør for vatnet bærer navnet *Lauvåsen*, her har man antakelig sanket lauv i tidligere tider.

Stien nordover *Sæteråsen* fra *Skarsleitet* mot *Brumyra* og *Leiråsen*. Foto: Erik Stabell

Navnene forteller oss om tidligere tiders eien-domsforhold med smale skogstriper som skjærer opp fra dyrkamarka og nordover i skogen. Gårdsnavnene har vært sentrale utgangspunkt for navnesettingen. Likeledes vitner navnene om aktiv bruk av utmarka til nøysom innhøsting både til brensel og mat for mennesker og dyr. Mange navn er også sammenligningsnavn, og ellers vitner tidligere navnetradisjoner om svært spesifiserte navn på ulike naturformasjoner. Det gir gjerne ekstra turopplevelser å kjenne noe til navnebruk og navnetradisjoner når du beveger deg i marka som friluftsbuker. Jeg anbefaler deg et godt turkart til neste tur.

God tur!